

ЩОПЛЯХУ

Місячний додаток присвячений літературі та науці.

Табір Українських Полонених

Р.І. Ріміні - Італія

Січень 1946.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Читаю! Коли перегортатимеш ці сторінки, тоді в Твоїй далекій батьківщині запаляться різдвяні свічі й матері, схиливши на руки тяжку від дум голову, шукатимуть своїх синів на безлюдних роззоріжжях чужого краю. Твої батьки з досадою згадуватимуть той недавній час, коли провозали Тебе на новий, незнаний, але приманливий шлях, що сивосітим у їхній молодості. Вони гладитимуть твердими, мозолистими руками русьві дитячі головки Твоїх молодих братів і сестер, і з мужицькою впертістю, прошиваючи зором обрій, шукатимуть розв'язки одрічної загадки так, як їхні батьки й діди. Чому він такий важкий цей шлях?

Сумерк поповзе тихими завулками міст і сіл, загорне в невидне рядно гаї й поля, і тільки зорі у святочній тиші нагадуватимуть, що світ живе, пульсує. В хаті царитиме спокій. За столом залишені порожні місця тим, що впали у нерівному бою і тим, що й досі стоять твердо на стійці і тим, що пропали десь без вісти і тим, що на дротах на чужині. Які шляхи зведуть нас усіх назад додому?

І тоді, неждано, перебіє глузу тиву звук дівної пісні, що говоритеме замуреном батькам про нову радість, яку засяла світові, радість народження нової мадії й віри, що на шлях, яким ми йдемо, правильний і, що він доведе до мети.

Тяжкий він цей шлях, вкритий на кожному новому етапі бузими головами тих, що по ньому йшли і впали. Позначила його ввент зруновані наші міста, смолескинами горіючі села й мільйони вигнанців, що, втративши все, ратували своєю душою.

х х х

Наш новий часопис, що виходить оце скромним літературно-науковим додатком, не це одна негодка, що з них муруємо вперто наш шлях у майбутнє. Він має дати пересічному інтелігентові нову інтересну лектуру, а всім тим, що хочуть і пробують творити - в якій це ділянці не було б - поважну трибуну. Ми не ганятимемося за ефектами, але хочемо друкувати речі поважні, оригінальні змістом і формою. Таке скромне завдання "Нашого Шляху". Чи він виправдає себе, - покаже найближче майбутнє.

Всім співробітникам, симпатикам і читачам
Бажає Веселих Свят і Щасливого Нового Року

Редакція "Н. Ш."

ЛІТЕРАТУРА

Б. Кравців

ПІД ЧУЖИМИ ЗОРЯМИ

Одбиті від порогів радних дому,
Від рідної відірвані землі,
Заметені в чужину невідому,
Як в осінь буревійну журавлі, --
Ступенімо нил в чужих доріг і втому
І, зочивши зорю зимній млі,
Спошнімся ними, друзі, благодаром,
Далеких вечорів різдвних царем!

То ж різно тут прийдеться, друзі, нам
Хвилину Свят-вечірня вустрачати.
Одним в горіть своїх... А докто ж там
В пильничій буде тугу заливати...
І може хтось такий самотній, сам
В чужі простори виїде -- мов на чати --
Зору зорити... І будуть -- чи в одній --
Що й звать не знатимуть як це, дні.

• • • • •

Богдан Бора

Р О З Л У К А

Сліди поросли. Спорохнявіли верби,
Постарівся сад.
Ще лиш шумлять коло греблі
На званні нам лаві.

Здичавілі трави гуляють під тином,
В городі лонух.
Я знаю: там пахне тепер лиш полином
Широко, вояруг...

Ще може в долині, над бродом зеленим,
Вистукує млині:
„Все йде, все минає...“, а згорблені клени
Співать за ними.

„Все йде, все минає...“ Так сталося на лаві,
Він правду співав.
Весна віддзвеніла і дні кучеряві, --
Лиш спомин оставсь.

Постарівся сад. Спорохнявіли верби,
Сліди поросли...
На Захід мандрує. Тебе через дебри
На Схід повели.

• • • • •

Ю. Яновський
/Майстер корабля/

Вадувши груди білі, йшли фрегати,
На небі місяць уставав салдатом
І просторінь шляхів охороняв.

.....

Пролетів шторм. І у моря незнані
Знов одчалили зграї бригаантин.
Морець-пірат, землі старої син
Пливе до незнайомої гавані.

Там принесе палка Фортуна Пані
Райдухи і сині розкішних днів-хвилин;
За кілька років знов почує він
Незнаний зов. Тоді своїй коханій

Залишить лист і кине ясний порт -
Північний вітер рватиме вітрила,
Лід битиме об корабельний борт.
Та гнатиме його одвічна сила
Туди де блеском Свят-Вечірних свіч
Говорить Дух незбагнаних сторіч.

Ю.М.

Юрій Фабрись

П А Р Т И З А Н К А .

СЛАВОНІЯ.

Сади - вино - темперамент.
В садах дзвенів веселий сміх, милось п'янке, червоне вино,
цвіло кохання.
Музика, - танок, - радість. Колись... Минулося. Тепер тяжкий
туман смутку покрив країну всю. Причайвся у листях дерев, у кожно-
му куті хати.

Він нагнув луком плечі -
Він ліг каменем на серце -
Він виповнив собор життя -
Важкий германський чобіт ставув твердо на цьому клаптикові сло-
в'янської землі .

Байдуке землі, що весна прибрала дерева в нове листя. Туна
вже на красу, вона привикла бачити сумну, сіру дійсність.
Тільки з лісів і з гір несе вітер привіт весни. Насторожують-
ся вуха, жадно ловлять кожний звук. І тоді в очах запалюється смут-
ком приспана іскра.

Там у горах, в лісах, вони... там партизани.
По містах, по селах - залоги. Судорожно держить злодій нагар-
бане. Живе у вічному страху, що прийде час, коли відберуть йому
усе.

ДРАГІЦА.

Село. В селі, посередині школа. На брамі школи щит: синє поле,
на полі жовтий лев.

Лев стереже входу до школи. Лев і стійковий. Залого. Сини
окраденої далекої країни, яким химерна доля веліла сторожити на-
гарбане другими.

Сторожать. Мусять...

Мріє стійковий.

Весна... В листях дерев причаїлась любов... Де вона?

- Дивись! Іде.

- Хто?

- Чорна...

- Ах! Це Драгіца...

Чорний, блискучий волос, вогняні очі - у них темперамент полудня. Так, це вона... Любов. Поправив кріса, обтягнув бязю.

- Д о б а р в е ч е р, л е п а...

Тихо.

Гострий, лютий погляд був відповіддю. Як ніж. Безмежна ненависть і погорда крилися у ньому.

Усміх завмер на лиці. За що? Чому?

Він знав чому. Він той, що вкрав їй сміх, вирав радість, щастя.

Він той, що приніс у її край цей смуток, що розсівся кругом. Він

- її ворог, якого мусить вона ненавидіти, яким мусить погорджувати. Чи зможе вона зрозуміти, що в них одна мета, одне бажання -

добути волю своїй країні?

Може... колись...

АЛЯРМ.

Тужлива, любовна пісенька лилася з вікон школи.

... Под кланчком сма се срещала,

Прав мілю сма се погледала.

Сользне со бла, найне очі,

Сай усе то любезен сторі...

Місяць насторожив цікаво вуха. Соромливо моргали зірки. Розміялася темна ніч.

На дорозі затрималась у своїому марші стійка.

Наслухували всі.

Пісня пліла від дерева до дерева, від вікна до вікна, від серця до серця. Несла у своїй мелодії с о л ь з н е с о б л е - слези з очей. Вони збиралися, громадилися і вилилися у плачі...

Темряву ночі роздерла пронизлива скарга-плач. Не очі, - плакали сирени. А-лярм!!! Збентежився місяць. Злякалися зірки - ніч збудилася із мрій.

А-лярм!!!

Сирени плакали, вили. Не л ю б е з е н - кохання побудило їх до плачу. Війна, хорстка пані остерігала: - Тікайте! Тікайте перед повітряною смертю!

Тікали. Хто жив - утікав із хати. Рятуйтеся...

Остався тільки стійковий. Прикований обов'язком, відміржував рівними кроками дорогу. Сторожив.

- Стій! Хто йде?

- Я...

- Кличка?

- Любезен...

У темноті горіли два вогники - очі. Це вона... Драгіца.

- За чим лукаєте так пізно на дорозі?

Пора хіба вже спати?

- Не можна... Алярм... І пісня не дає заснути.

- Подобалась?

- Дуже...

Пліла розмова. Як рання імля розвіялася гордість. Пропала вся ненависть.

- Хто ви, що вмiсте співати наші пісні?

- Ми? Ми - діти пісні. Родимоса з нею, живемо нею, і з нею умирасмо. Ми - українці.

- Ах... Я думала... ви...

Сирени відізналися знову. Не плакали більше. Безперервним гудінням виявляли своє вдовolenня. Відклик. Сьогодні не приїхали. Щастя...

- Я піду. М а й к а може надійти. Добраніч...

Тихо - відповідь?

Відповіла. Протягнула руку й ...

- Л а г к а и о ч... Д о б р... н і т е...

Відійшла.

Що сталося? Не розумів. Де ділася ця гордість, вся ненависть тієї дівчини? Чи ця звичайна слов'янська пісенька вчинила чудо...?!

ПРИМА - АПРІЛІС.

День вставав, позіхавчи спросоння --

Сонце протирало заспані очі --

Ніч у поспіху тікала в гори. Це тільки її задні стежі -- імла ставила опір промінням сонця. Безуспішно. Вона також повільно йшла слідами ночі. На побоевниці пролита кров -- роса, що перлами вкрила траву й листя дерев, блистіла на воляцьких плащах, вилискувала на крисах. Ранній холод уперто залазив за ковнір і мурашками бігав по спині.

- Сьогодні свято... Воскресіння...

- Не наше... Латинське.

Зідхання понеслось тугою вляхом ночі в гори. Яке буде наше?

- Постій! Сьогодні перше квітня.

- Так що ж з того?

- Побачиш.

Затихли кроки на дорозі. Земля вигрівалася в перших проміннях сонця.

... Гу - у - у!... Гу - у - у!... Гу - у - у!

З-за рога хати "сирена" сповіщала лихо.

... Стук!... Стук!...

У хаті дівочий голос ще в трудом боровся зо сном. Крізь позіхання донеслося питання.

- Ато-о-о там? Що сталося?

- Алярм!!! Вставайте!

Гуділа сирена. У хаті кипіло. М а й к а! - О т а ц! - Алярм! Алярмова гарячка осягнула свій вершок.

- Стук!... Стук!...

Із рипотом відчиненої віконниці почувся страхом перериваний голос:

- Що? Вже ідуть?

- Ні! Навнаки... Алярм відкликую... і пригадую, що сьогодні...

прі-ма - а-прі-ліс.

Сміх і радість прогнали геть із хати попередній страх. Рипнули двері й ... Драгіца привітним рухом руки запрошувала до середини.

- П р о с і м .

- Х р і с т у с У с к р е с !

Драгіца чарувала чорними очима... Не витерпів.

- У нас звичай, що дівчина, яку парубок обдурить першого квітня, платить за це...

- Чим?...

До вуха дійшов тільки шепіт: ... поцілунком.

Хвиливе збентеження перейшло у здивування й відбилося в очах іскрами полудневого темпераменту.

- Так я... вам довжна. Але... не тепер...

- М а й к а .

Служба кликала на дорогу.

- Я довг відберу. Покищо до побачення!

- До побачення! Але...

- Але?

Запвів рум'янець. - Але... у вас справді гарні звичаї...

ЗАГАДКА.

У повітрі п'яніло вино -

П'яні дерева хиталися сонно -

У похміллі куняли хати -

Село празникувало. Святкувало Великдень. У головах шуміло. Слова вривалися, шепотом виходили із уст.

- Драга...

- Що?...

- Я...

Увірвалася думка.

Уста лукали уст. Знайшли - зустрілись. В перенолоху зжмкнулися очі, наляканий віддих утік з грудей. На мить завмерло все... Що станеться?

З недовірям підносилися здивовані повіки. Це, що сталося... було

приємне.

Осторожно повертався наляканий віддих - і шелотом злетів із уст.

- ... л ю б і м ...

Ще раз найшлася в обіймах, ще раз затратила віддих і ...

- На мене час... Вже пізно... Зміна.

У пітній мось заворушилося, хтось надкоців... Дві тіні відскочили від себе. Відкрилися двері й одна пропала внутрі хати. Друга непевно наблизилася.

- Ато йде?

- Овій...

Тінь говорила правду.

- Це ти? Хто був цей другий?

Непевність станула між обома. Чи-ж-би? Вона розвіялася.

- Це... Була Драгана. Сказала... л ю б і м ...

Заблимав вогник. Уривано - неперно й ... погас.

- Тобі також?...

ЧОМУ?...

- Виїдеш?

- Так.

- Коли?

- Як о т а ц і м а й к а спати підуть. Чекай мене в саді.

Чекав. Спокійно, терпеливо аж... прийшла...

Звільно окутана в довгий плед, тихо, як мара.

Присіли.

Вирозуміли місяць зайшов за хмари -

За хмари почоганив і свої діти - зорі. Щоб не глумились. Цікаві дерева насторожили вуха. Стояли неворушно, щоб не втратити найменшого слова.

Розчарувалися. Ні один звук не долетів до них. Довчання царило кругом.

Голова сперлася на рам'я. Рука безцільно гралася гуфникам однострок. Очи без виразу блукали по трасі. На мить зупинилися. Уважно вдивилися в маленьке знам'я на рукаві.

- Цей лев, який це знак?

- Він? Знак Львова - великого міста в моєму краю.

- В Україні...?

- Так. В Україні...

Шпик.

Т Р И П С Е Т И .

/Фейлетон/

Дуже люблю поезію. Поетів також. Бо чудні це люди, чудні в них звички, чудні й спосіб думання.

Крім поезії - я люблю також усяке друковане слово в загальні. Тому останніми часами /в таборі/ читаю пильно "Життя в Таборі". Читаю й чую, як росте мені з гордоців серце у груцях: м а с м о н о е т і в ! Масмо поетів, і то правдивих, значить таких, що пишуть вірні, ці вірні хтось друкує, а я їх читаю.

Так зацізнав я /не особисто - з газети/. ж т р ь о х поетів і тепер хочу про них написати. Не вірнем. Бо - прямо: я не поет, секундо: не вмю писати вір-

шем, терціо: бо я маю нормальний спосіб думання!

Першим полав на сторінки "Життя в Таборі" - Ф о р и с ь . На нього хворіла Редакція довгий час, а злові язки говорили, що навіть... гарячкувала та й манячила. Але крива пройшла напастя швидко й ціла історія не залишила по собі ніяких поважних наслідків, за винятком одної нещасливої збірки: "З моїх думок". Від знайомого колеги /це з "дивілія"/ я довідався, що згаданий поет, Форись - це "Фю - Фю" і на в л а к и . Це треба розуміти так, що дуже смішні вірні в "Осі" і трохи менше смішні - в "Житті в Таборі" - пише одна й ця ж сама молода людина, як про Форися висловився автор оступного слова наведеної збірки. Не знав того

- Чому цей знак на цьому однострої? Він не годиться тут.

- Правда твоя. Нажаль... так мусить бути. Покищо...

Мусить?... Не розуміла. Хто наказав таке? Підвелася. Очі горіли, кидали дисківки.

- Так ти... мій ворог!...

Схопив її за руку й посадив біля себе.

- Не розумієш того. Авиліна вимагала, щоб одні вдягнули цей чужий однострій і свою національну приналежність виказували тільки таким значком на рукаві. Інші - там... в краю... в лісах лукують того, за чим ми загналися аж сюди.

Слухала уважно. Щоки горіли вогнем. Здавалося, зрозуміла все. Не відповіла нічого.

Погляд її чорних очей летів у простір. Він затримувався на горах, де шуміли ліси...

Наслухувала пильно, чи не почує слова - наказу від них.

ХОДИ...

У безконечність волі клялися хвилини. Силоміць вдержувана терпеливість рвалася тікати. Коли вони покінчать?

А цей чужий говорив щось живо. Пояснював, переконував, наказував. Вона його слухала. Тільки головою давала знак, що розуміє, що годиться, що... виповнить наказ.

Скінчили. Підтвердили своє порозуміння сильним стиском руки й розійшлися. Нарешті...

Верталася з похиленою головою. Нічого не бачила, нічого не слухала. Думала.

- Ах!... Це ти? Як добре, що ти тут. Я маю щось дуже важне.

Вхопила під руку й повела туди, де не міг ніхто почути.

- Слухай! Цей чоловік був звідтам...

Показала рукою на гори.

- Ходи до них... Він поведе... Ходи!

Очі горіли. Хотіли передати йому силу рішення.

- Ходи!

- Не можу... Я - вояк... Я приналежний до військової одиниці, що репрезентує мій Народ. Не можу зрадити її.

Сильніше натиснула руку.

автора, але думаю, що він мусів від Фориса не одну пачку кексів... "куку в руку"...

Форис, чи пак Фю-Фю, написав кілька разів, що він має Музу - з у. На мою гадку він має її більше, точніше: три. Перша - звичайна собі Муза, що пецче молодим дядям сумні історії до вуха й тоді повстають ліричні вірші. Друга, фірцикувата, замість тоги - носить на собі тільки фіґи і ще щось трошки вище. Це вона намовляє Фориса на композиції в темпі "аллегретто - скерцандо", а потім за ті твори хтось мусить гніватися на відповідального редактора... - Третя Муза Фориса ще себе не проявила. Але про неї в іпанелля в сам поет, змалювавши її дуже не поетично... Ця дама вірана в чорний фартух /із кльоту/, погані в неї ноги, на носі... окуляри. Вона є асистенткою в лабораторії Фориса, де він працює над атомом -

вою бомбою для української літератури. Пхе! Тепер? Коли ще заминуле можна понасти між "квігсфербрехерів"?! Цур йому з його бомбою! Краде з тим не мати нічого спільного. -

Другий поет, що його надруковало "Життя в таборі" - це Б. Ольгин. Від цього прізвища в іє смутком, а від віршів віє... я знаю, чим віє?... Бо Ольгин по вія в всьогс два рази. За першим разом зірвав а в с я Юнацький й Кри - тик /пардон: "Юнацький Зрив" дав незлу критику/ про той перший раз. Мені не подобалася та критика, бо во дуже похвалили, а на кінці не поставили ніякого "але". По-моєму "але" є конечно. Нехай собі такий Ольгин не думає, що він вже може про себе Бог зна, що думає ти! І ще написав той критик таке: "Видно, що автор працює..." Я не сказав би, що так дуже видно. Нічого не видно! А може й

— Це не зрада. Ти борешся в рядах цих, що іншим волю крадуть. Вони наші спільні вороги. Ходи!

— Не розумієш того. Це тільки їхній однострій, але цей знак, бачиш, він... жовто-синій і ніколи ця краска не може зайти червоним туманом... Бо ваші партизани, невідомі, хочуть здобути волю за поміччя тих, що нам цю волю загарили. А в них — червоний знак.

— Знак, знак. Червоний, синій, жовтий. Про це не думаю тепер. Для мене є один, єдиний знак — воля. Воля моєї країні!

— Ти невідомо...

Не довіряю. Увірвала йому в пів слова.

— А ти... ти трусі!

Обернулася й зникла. Засліплена боротьбою з наїзником, ішла за ярким, шаленим, червоним світлом зорі, що сходила над її країнок.

ЗОВ ЛІСУ.

— Вояки! Цієї ночі зник один з ваших товаришів. Не знаємо, що спонукало його до цього кроку, але знаємо, що він зрадив нас, зрадив ту Ідер, за яку пролили кров вже тисячі його товаришів. Він... зрадник!

Тверді слова осуду наповнили малий простір шкільної залі. Вони відбилися від стін і впили на похилені голови вояків. Лиця горіли соромом.

Пропав. Загинув, без сліду. Як? Де? Хто знає, що сталося із ним?

Ніхто. Тасмниця загородила дорогу цікавим. Збагнути її, здавалося неможливим.

Здавалося тільки. Була людина, що знала все. Вона сказала б усе, але... її не було. Зникла також.

Даремне стійковий наелухував увечір знайомих кроків. Даремне вглядів у темності двох вогників — очей. Вона не вийшла. Чому?

Він знав.

Він чув, як вітер, що долітав із гір ніс шум лісів. Високі дерева, що вбралися в нове вже листя, несли йому відповідь від неї... дочка землі своєї — Драгіца.

працьов... Бо нині за цувац кожний пхається до роботи. Певно тому він перестав писати. Відний поет!

Богдан Б о р а — це чергова епідемія „Життя в Таборі“. Зразу я думав, що його вірші будуть такі сильні, як той вітер африканський і д е н т и ч н о і м а з в и . Але не вгадав. Це, однак, не шкодить. Бора написав також з б і р к у . Її проаналізував дуже совісно п. мгр. Т. Смасевич. Сам автор не зробив би того краще. Бо хто там розбирається в цих комічних я м б а х і м е т а б о р а х .

Раз Бору намовив хтось зловний, щоби він сказав щось сам про себе. Той послухав злої ради й сказав, що в нього ц у ж е т о н к а д у ш а . Я не

знаю, чи це правда, але знаю, що с е р ц е в Бора, як м і м о к . Там і Зірка /ця з-за вікна/, і німка /ця з вікна/, ще й італійка сповз дотів! Але не треба дивуватися. Поети вже т а к і є . Поза тим — Бора незлий. Борся тільки, щоби т е н д і т н а струна його сентиментальної душі-арфи не ... лопнула так, як лопнула раз струна в фортеп'яні моєї бабці, а бабця тоді сказала: „Ого! Вмерла якась бідна, п о е т и ч н а д у ш а .“ Смішна моя бабця; де ж д у ш а може вмерти?!

А тепер то я таки, на правду, затривожений: що буде, як Бора ... смійчиться?

:: :: ::
:: :: ::

„Нам не вільно дивитись на літературу як на розвагу, ані навіть як на „інтелектуальну відбудову“ життя. Наша белетристична література мусить виростати з наших с у ч а с н и х і п о з а с у ч а с н и х п о т р е б . . .“

Дарія Віконська /„За силу й перемогу“/

З ІТАЛІЙСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Джіякоме Леонадрі

До Італії

/Фрагмент/

Батьківчино моя, бачу пам'ятки сили,
 Бачу руїни мурів, колони,
 Вежі прадідів наших
 Та не бачу слави!
 Не видно лавру, заліза, що колись то красили
 Наших батьків старинних. Тепер безборонне
 Наге чоло Твоє і груди Твої без оджі.
 І з ран Твоїх, о горе,
 скільки крові і плям кривавих у Тебе,
 О, Преславна Мати! Питаюся неба,
 Питаюся світу, хай віки говорять!
 Хто ограбив Тебе? І це більше лукаво
 закував в кайдани Твої обі руки!
 З розплетеним волоссям, без корони,
 Сидиш на згарцях і на руїнах
 І плачеш гірко із розлуки,
 Лице сховавши між коліна.
 Ридиш, моя Італіє, так тобі треба;
 Народжена давать закони
 Другим, тепер сама нещасна, у потребі!
 Ач були би ці очі дві живі криниці,
 ніколи сльозами змити не зумієш
 Своєї неслави, нещастя, наруги,
 Що була мов пані, тепер, як повія...

##

Енріко Панцаккі

Весняне інтермеццо

Розсміяна зіниця
 Богині, дестить синє небо і поля.
 В домі квітів яблуці уся земля.
 І коса, що їй так золотиться.

То травень наклекує, травень...
 Свої пісні їй гомонить веселі.
 В саду іде красуня, через зелені
 Ворухить зрошені трави.

А гай стоголосо їй шепче
 Самі слова кохання на цей прохід,
 Лиш Пан Лісний не стримує свій хохіт,
 Глузування старечі.

Вона ж ручку ласкаву
 Занурює часом в криниці
 І зрошені квіти їй кличуть:
 „То Травень! То Травень!...“

##

Переклади Л. Мартюка

Довідка

Інк. А. Микіулін

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НОРМУВАННЯ ПРАЦІ.

Ціль організації та нормування.

Головним та основним засобом існування, як кожної людини, так і різних форм суспільного життя громади є праця. Вона веде в різні напрямки та прибирає та чи інші форми своєї організаційної структури. Праця як явище, як процес, організовує людство, поєднує його матеріально та морально, задовільняє потреби та стоїть на службі високого демократизму, ідеї гуманності. Незалежно від того, яка праця не була б, фізична чи інтелектуальна, брудна /"чорна"/ чи ні, але коли вона є чесна та спрямована на користь окремого індивідууму, а особливо на користь суспільства, - вона може бути тільки гордістю та радістю людини. Працездатність та чеснота кожної людини зокрема означає та підкреслює якість всієї національності, до якої належить ця людина. Зневажати працю, нехтувати нею та уникати її ніхто не має ніякого права. Тим більше боятись її. Навпаки, при чесному та настримливому виконанні, незалежно від форм та роду праці, людина тільки здобуває собі велику пошану та добру славу. Людина, виконуючи якунебудь роботу, мусить дбати, в першу чергу, за високу продуктивність та культуру праці. Людина з паразитами на тілі нації. Людина завжди при виконанні всілякої праці повинна мати своєю метою не тільки поліпшення свого матеріального рівня, але, в першу чергу, піднесення побуту своєї нації. Зміцнення та скріплення нації, перемога національних ідеалів залежить в першу чергу від основного національного складника, від людини. Українців завжди вважали працездатними та працелюбними. Українська нація рахувалась здібною та діяльною в відношенні до праці. Це є також однією з причин, чому Москва так дбає, щоб не відокремити України, а крім того попит на працю українців на міжнародному ринку був дуже великий. Яке значення має трудове життя в суспільстві та в індивідуальному побуті людини - відоме кожному.

Враховуючи таку перворядну роль праці - вона була, є й буде завжди об'єктом спостереження, досліду, аналізу та організації. На сучасну добу в цій галузі різні фахівці праці вже проробили дуже велику наукову роботу. Вивчення та досліди над працєю створили навіть окремих фахівців, інженерів - організаторів та економістів - нормувальників, незалежно від того, до якого інженер, незалежно від фаху, мусить обов'язково знати принципи та основні засади організації та нормування. Практично, цих фахівців по праці називають інженерами-нормувальниками. Вони займаються дослідом та організацією як виробничих підприємств, так і сільського господарства, нормуванням всіх чинників, а в тому числі й праці, виробничо-господарського, економічного підприємств та плануванням. Як кожна інша діяльність, так і діяльність організації, нормування та економіки криє в собі це досить багато різних, невідомих для науки можливостей. Тим більше, що діяльність цієї праці є дуже молоді й досить нові. Зараз, на ґрунті величезного досліду та спостережень, використовуючи відомі науково-технічні засади та закони, інженери - нормувальники створили велику науку про організацію, нормування та економіку виробництва й господарства, в яких праця - як головний чинник - має досить велику питому вагу. Крім дослідів та аналізу інженери-нормувальники мають обов'язок творити /організувати/ абсолютно нові, раціональні, технічно-організаційні умовини та засади діяльності виробництва; будувати послідовно раціональну структуру виконання виробничих процесів, підвищувати кількість та якість продукції та заощаджувати всі виробничі можливості. Вони, інженери, з одного боку є конструктори нової структури організації підприємства, з іншого боку - інструктори в галузі навчан-

ня виконавців-робітників цих новостворених процесів. Організація та нормування охоплюють собою всі галузі та ділянки виробничих підприємств. Вони їх реорганізують та міняють в залежності від умов та вимог протікання технологічних процесів та служать цілям найліпшого й найбільше технічно продуктивного використання підприємств та всіх його ділянок на користь людини, на користь громади. Як всі галузі життя, так і організація та нормування зміцнювались та приймали ті чи інші форми свого розвитку. З появою індустрії, яка з кожним роком поширювалась та механізувалась, організація також змінила свої напрями й крок за кроком йшла за нею. Тим більше, що індустрія у своєму розвитку не тільки охоплювала та поєднувала різноманітні галузі державного життя, але також пов'язувала в одну низку виробничі процеси окремих підприємств, створюючи пряму й міцну залежність одних від других. Рядом з індустрією механізувалось та поширювалось також сільське господарство. Процеси виконання сільсько-господарських робіт також набирали сталих та стандартних форм. У великих сільсько-господарських одиницях, організованих на приміненні техніки та агрономії, виробничі процеси набирали принципів підприємств з характерними для сільського господарства відтінками. Механізація поширювалась й просякала до самої гущі визового життя господарства країн. За нею слідом йшли організація й нормування. Тепер, на сучасну добу, немає галузі людського життя, де не було б нормувальних чинників та принципів.

Досліди Тейлора.

Різноманітні галузі господарського життя країни вимагають різних форм праці. Там, де сільське господарство та індустрія набирали високої організованості, спиралися на широкий досвід науки та техніки, - там і праця набирала іншої, нової методи своєї організації, високої культури та раціональної організації. Отже з розвитком науки й техніки організація виробництва і організація та нормування праці спрямовувалися на шляхи конструювання та вивчення нових метод, використання не тільки механізмів та знаряддя, але також праці людини. Тим більше, що піднесення розвитку життя країни це міцніше та більше пов'язує працю людини з машинами. Під сучасну пору ми знаємо декілька організаційних форм політично-економічної структури праці суспільства. Але про це тут говорити не будемо, бо не це є темою цієї статті.

Одним з перших вивчувачів та дослідників в ділянці нових метод виробничого життя підприємств та аналізи праці був американський інженер Тейлор. Він працював на автомобільних заводах славного Форда. Протягом 20-ох років інженер Тейлор досліджував та вивчав різну організацію виробництва та методи праці. Будучи інженером, він, щоб мати більше досвіду та практики, кілька років працював сам фізично, починаючи від простого чорнороба, і тільки в ім'я своєї ідеї, своєї мети. Дуже багато зусиль та власної ініціативи приклав до своєї наукової праці, щоб побудувати /створити/ та науково обґрунтувати раціональні, послідовні системи не тільки різних виробничих процесів та організації підприємств, але й окремих їхніх складників. Його праця особливо відносилась до будови наукових принципів та засад нормування та встановлення конкретно різних нормативів виробництва /праці, матеріалів/. Вирібні Форда, що поєднували собою майже всі галузі різноманітної індустрії та zatrudнювали сотки тисяч різних робітників, стали для інженера Тейлора полем для примінення його організаційного хисту, даючи та дозволяючи повну можливість провіряти критично його досвідну працю. На службу організації та нормування створив різні наукові установи, де працювали сотні тисяч спеціалістів за його вказівками та керівництвом. Окремі науково-дослідні лабораторії праці досліджували газообмін людського організму в різних періодах її праці. Інші лабораторії вивчали знесилення від праці, витрати енергії, механічну силу людини та інше. Він вів наукову роботу у всіх галузях. Тейлор своїм науковим оком заглянув навіть в "атомові складники" праці, й на ґрунті його наукових дослідів та теорій повстала

одна з систем організації виробничих процесів та праці, т. зв. конвеєр Тейлора. Вся ж наука, яку створив інженер Тейлор, має назву „тейлоризм“. Тейлор є одним із перших, який дав виробничому ризикові до радикального реконструювання та перебудови не тільки зовнішніх, але й внутрішніх складників праці, як людської, так і праці механізма. Тейлорівську систему конвеєризації почали приміняти також інші галузі виробництва, переробляючи її згідно з характерністю умов праці підприємств Америки. Технічно передові країни Європи теж почали впроваджувати виробниче життя своїх підприємств конвеєризацію. Поруч з конвеєром Тейлора, на ґрунті дослідів інших інженерів та вчених, повстали й інші - у зміненому виді - конвеєрні системи. В совітській Росії, враховуючи роль конвеєризації, як засобу посилення виклику підсовітських громадян та вліх до найскорішого озброєння зброєю своєрідні „совітська“ конвеєрна та інші системи. В цій галузі працювали відомі інженери-спеціалісти: Свієнціффер, Чуський /Росія/, Сбразнов, Катков і інші /Україна/. Ствершили навіть дослідно-науковий Центральний Інститут Праці /ЦІУ/, а при Совнаркомі держави - який совіт технічного нормування та організації виробництва. Ці інституції існують дотепер.

Конвеєризація.

На ґрунті всіх наукових праць про організацію процесів виробництва встановлено, що майже кожне виробництво, майже кожна праця, яка має в собі деякі елементи масовості або серійності, закономірно спрямовує своє ціле стремління до конвеєризації, навіть примітивної. Встановлено, що найбільшою формою організації підприємств є безперервність /поточність/ виробничих процесів. Особливо велику користь виробництву дає конвеєризація тих підприємств, які мають стандартно-однорідну масову виробничу продукцію. Але конвеєризація можлива також при серійному виробництві продукції, навіть, якщо вона є різноманітною та різноманітною.

Щоб пояснити собі вище зазначене, для прикладу візьмемо підприємство, яке весь час продукує лише одні стандартні селянські вози. Таке підприємство, обов'язково, саме по собі, коли не втручатись в нього організаційними засадами, може й нераціонально, але буде конвеєризуватись. Виробничі процеси будуть пов'язуватись у низку одного безперервного виробничого процесу. Крім інших чинників тут будуть впливати, в першу чергу, стандартність та однорідність виробничої продукції. Конвеєризація з великим успіхом може вживатись і на такому виробництві, яке буде, наприклад, виготовляти не тільки стандартно-однотипні селянські вози, але й однородно-близьку до них продукцію, як віськові вози, колеса до гармат, санітарні вози, телефонічні відки та т. п., бо ця продукція має однорідні, стандартні, окремі деталі. Звичайно, успіх конвеєризації буде лише тоді, коли виготовлення наведеної вище продукції проходитиме масово, або серійно.

Та найбільший приклад конвеєризації - це будуть цукроварні, олійні. Тут продукція є однорідна, стандартна, масова. Процес проходить від початку до кінця без перерви. Буряк, який попадає до цукроварні, вступаючи в першочерговий виробничий процес, щобто в очистілку, - назад не може вернутись. Він автоматично перемивається від шлеку та бруду, елеваторами попадає до крапельні; покращений на насочки /стружку/ рухається в дифузори, де з краєчки випарюють дифузійний сок. Далі цей сок переходить до сатурації, очищується, відпарюється, загущується, вариться й кристалізується. По остигненню кристалізована маса йде до центрофуги, по очищенню переходить до сушарні і так далі. Отже, як бачимо, конвеєризація, в першу чергу, вимагає масовості та стандартності продукції. Але коли підприємство виготовляє різноманітні продукти лише одиничними - застосовувати конвеєризацію /поточність/ майже неможливо. Неможливо тому, що підприємство виготовляє щоденно різну продукцію й змінює безперервно технологічні процеси /сьогодні свердловий варстат, а завтра вже виготовляє молотілку, а там - електротурбіну й т. д./.

Полеміка, про централізацію й децентралізацію виготовлення про-

дукції в цілості, а її деталів зокрема, провадиться ще дотепер. Як одна, так і друга форма організації має свої гарні якості й хиби. Про це своє кінцеве слово скажуть досвіди праці підприємств, які продукували для потреб війни 1941 - 1945 рр. Загроза примінення далекобійної нищівної зброї, а особливо повітряних налетів - вимагає лише децентралізації. Але в випадку зникнення підприємств, які провадять збирання з окремих деталей готової продукції, виникає потреба централізованого вироблення всіх деталей, централізації всього виробу. Однак це питання покищо не входить в тему цієї статті. Отже, організація конвеєрного виробництва вимагає таких головних організаційних засад: 1. логічного пов'язання всіх виробничих процесів окремих цехів та інших ділянок підприємства в загально - послідовні виробничі процеси всього підприємства на ґрунті технологічного процесу виробництва.

2. Точний чіткий та та своєчасний розрахунок кожного виробничого процесу зокрема, всіх його складників та всього виробничого процесу підприємства загалом.

3. Обов'язкового нормування праці, матеріалів, накладових витрат та інших чинників.

4. Відповідно необхідного виробничого темпу, напруження та навантаження на всіх ділянках виробництва.

5. Точного та своєчасного постачання та забезпечення всіх цехів та окремих ділянок - до робітничого місця включно - необхідними стандартними, основними й допоміжними матеріалами, які відповідали б встановленим технічним умовам.

6. Раціональної організації та праці допоміжних цехів, що обслуговують основні виробничі процеси.

Суть конвеєрної системи є дуже проста у своєму принципі, але й дуже складна у виконанні. Вона полягає в тому, що весь складний виробничий процес виготовлення - подібно своїй продукції з її окремими деталями - розкладається на більше прості, окремі операції, а ще ліпше - на елементи операції. Розложена в цей спосіб складна праця виробничих процесів на операції розподіляється в окремі робочі місця для виконання, до окремих виконавців, "операторів". Вони виконують лише призначені для них операції процесу. При тому робочі місця "операторів" розташовуються в такому послідовному порядку, в якому протікає виконання всього процесу з початку до кінця, щоб шлях руху переходу деталей від одного робочого місця до другого /чергового/ мав найкоротшу відстань. Цебто, щоб на рух виходу /деталі/ від одного робочого місця до другого припадало найменше часу. Оператори - виконавці виконують тільки ті операції, які для них призначені, згідно з розкладом та розподілом. Тому, що вони виконують тільки призначені для них виробничі операції, то таке виконання повторюється щоденно, щомісячно, навіть, цілими роками. В більшості буває, що оператор виконує ті самі виробничі операції багато разів впротязі одного робітничого часу, або дня. В зв'язку з цим набувається велика практика, операції вивчаються напам'ять і людина - працівник перетворюється в людину - автомата, яка грає з наперед встановленим темпом та напруженням. Оператор вивчає приналежні йому до виконання виробничі операції до їх найдрібніших складників. Лише цій ділянці він набуває практики. З прискоренням руху конвеєра, оператор мусить теж прискорювати свій темп та рухи праці. У випадку ж затримки лише однієї операції, всі інші, які чергуються послідовно по ній, теж затримуються. Але рівночасно ті виробничі операції, які під цей час виконуються до затриманої - тиснуть на неї. Таким чином робітник мусить свої рухи та рухи механізмів або знаряддя, на якому він працює, точно погоджувати та пов'язувати зі швидкістю руху конвеєра.

Як приклад простої конвеєризації можна навести такий сільсько-господарський виробничий процес, як обмолот збіжжя. Молотілка, яку порушує двигун, увесь час знаходиться в стані безперервного руху. Її швидкість є технічно усталена й цілком залежить від своїх конструктивних особливостей та від швидкості руху двигуна. Вона може зупинятись на бажання машиніста, керівника обмолоту, або з технічних причин. Фахівці-спеціалісти перед працею перевіряють все устаткування.

Сьогодні процес обмолоту виконується операційно на робочих місцях окремими операторами-робітниками. На стіжку стоїть один робітник який скидає снопи до молотілки. Допоміжний робітник подає ті снопи на човик молотілки /на стілець, або стіл/. Два інші впливають сноп в молотілку, попередньо перерівавши перевесла. Виходячи з барабана, обмолочена соломка та зерно попадає на соломотряс, де соломка рухається далі, а зерно падає під соломотряску. Звідси два, чи три робітники горнуть зерно з половиною до віялки, на очищення, а соломку тягнуть та складають в стіжок /в скирпу/. Ізвідси буває, що соломку штикують і носять на стіжок чоловіки. Як бачимо, що весь виробничий процес проходить послідовно, на робочих місцях. Його виконують за окремими виробничими робочими операціями. Прискорення руху молотілки прискорить і рух операторів-виконавців. Затримка наприклад поданням з стіжка снопів затримує весь виробничий процес обмолоту. Молотілка може рухатись на порожнечу, без навантаження, а оператори матимуть перерву.

При конвеєризації створюється, як рухання виробу /деталі/ до робочого місця, так і навпаки, рух робочого місця до виробу. Можливо і те й друге, де-то така комбінація, коли і виріб і робоче місце рухаються або один до одного, або разом по одному шляху. Це залежить від умови підприємства та системи організації конвеєризації.

На високо-організованих та складних виробництвах відбуваються дуже складні виробничі процеси, які тримають в собі цілу низку комплексних виробничих операцій. Але, розгледивши на ряд послідовних операцій, можна їх упростити. Як уже зазначалось, що при конвеєризації процесів виробництва, а також і цілком всього підприємства робітник-оператор привчається тільки виконувати належні до цього процесу /операції/. Він є вузький фахівець своєї праці, - своїх процесів. Високо кваліфіковані майстри виконують дії інструкторів, наглядачів, задувальників устаткування, керівників відділку конвеєрного фронту та інше.

Конвеєризація вимагає вестороннього розрахунку своєї системи. Тут потрібне організаційне міркування та логічне продумання всіх найдрібніших виробничих процесів підприємства. Такі заходи, в свою чергу, ставлять інженерам-організаторам-нормувальникам вимоги про різномірний досвід, а в першу чергу праці і цей досвід проводиться шляхом та засобами нормування. В процесі примінення та виконання нормування на практиці, а особливо при опрацьовуванні різного нормувального матеріалу, з'ясовуються та виявляються всі «вузькі місця» підприємства, на які звертають увагу інженери-організатори-нормувальники. Конвеєризація вимагає раціонального темпа та режиму праці. Порушення гармонічності системи конвеєра-навіть одним оператором - виконавцем - порушує всі його ділянки. Не дивлячись на те, що конвеєризація підприємств є однією з найдодільніших та найраціональніших організаційних систем, вона має свої відомі недоліки та хиби, а особливо, коли вона в своїй будові та принципах спрямована на визиск робітників, для ненажерливої наживи. Вона морально та фізично виснажує виконавця-оператора, обнижує зріст кваліфікації, дискваліфікує робітника та інше. Про це буде мова в іншому розділі, що буде говорити про те, як оминути застосуванням конвеєризації її шкідливість.

/Д. Б./

К.Б.

===== КОНСТИТУЦІЙНІ ТИПИ Й ХАРАКТЕР. =====

Сьогоднішня наука превняє значно більшу вагу питанням будови матерії та всяких природних винаходів, ніж пізнанню самої людини. Вона займається людиною тільки тоді, коли їй треба випробувати діяння цих винаходів на людей. Людина, цей селікс, найбільша загадка всесвіту, одинокий носій свідомости, залишається невивченою. Увесь всесвіт виходить від неї й замикається в ній, де горде

Декартове: „когіто, ерго сум“ манило й манить багатьох дослідників. Різні науки по різному підходять до роз'яснення цієї загадки.

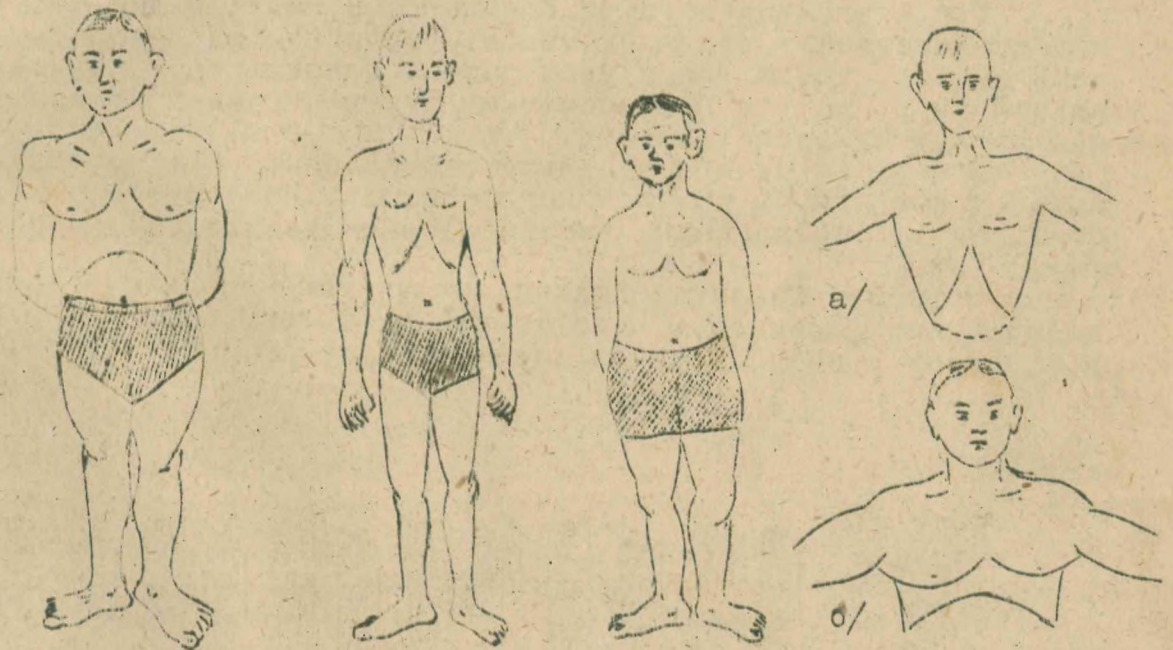
Одним з інтересних прикладів може бути фізіологія, що підходить до вивчення людини з механічного боку. Вона каже: Психологічна діяльність людини залежна від механізму гормонів. Наявність одреноліни, або її брак змінюють характер людей, зменшення, або збільшення діяльності деяких ендокринних залоз змінює цілу їхню психологічну діяльність /недуга Базеда, зменшення діяльності половых залоз/.

Віденський психіатр Кречнер доходить у своїому творі: „Геніальні люди“ до інтересних висновків відносно характеру людей. Обслідуючи хворих пацієнтів, він дійшов до висновку, що характер людей /темперамент/ в'яжеться тісно з будовою їхнього тіла /конституційно/. Кречнер твердить, що нормальні люди мають теж психічні відхилення, але вони незначні.

Він примінив свою теорію до розподілу нормальних людей на декілька типів. Використовуючи погляди свого попередника Сіго, Кречнер проводить таку класифікацію конституційних типів:

1. А л е т и ч н и й т и п. Його зовнішні прикмети це сильна будова тіла, костистість, непорівняно-сильно розвинена мускулатура, бізична рухливість, ашк розвинена в порівнянні з тілом мало.
2. А с т е н і к. Лудошавість, високий ріст, вузький віддиховий кут грудної клітки, видовженість рис обличчя, довгі кінчини.
3. П і к н і к. Його признаки, майже жіноча будова тіла, низький, або середній ріст, широкий віддиховий кут грудної клітки, сильно розвинений живіт; в цілій будові слідне заокруглення форм, помітна склонність до затовщення, відсутність м'язів.
4. Т и п д і с п л я с т и к а. Це тип комбінований із трьох попередніх.

Ось графічне зображення трьох головних типів:

I.

II.

III.

Т е м п е р а м е н т і х а р а к т е р п о с и д о к и х т и п і в:

Найвиразніший тип це астенік /у патологічних випадках він кізофренік/. Головною його познакою є песимізм. Астенік крайно втовариський. Він любить самоту, погорджує оточенням, товариство признає тільки тоді, коли воно має бути підпорядковане його амбіціям, або його оригінальним поглядам. Напади чорної меланхолії тривають у нього майже без перерви. Він постійно невдоволений, невірчивий, замкнений в собі. Позитивні прикмети людей цього типу – це велика глибина й тривалість почувань, погорда тіла й матеріяльних розкошів, віра в свої ідеали посунена деколи до фана-

тизму; умертвення тіла аж до самовідречення, нерідко. Велика нагальність почувань, задиркуватість, склонність до авантю проявляється у них постійно. У культурних людей цього типу інтелектуальна спроможність та нахил до філософської спекуляції йдуть деколи в парі з гірким сарказмом. Відомими астеніками були: єдикий інквізитор Ігнатій Л'єйоля, Колумб, Бісмарк, Кудлін. Студи належать в основному творці філософських систем та теоретики.

П і к н і к /в патологічному відношенні п и к л о т и м і к/
Це високо товариський тип. Товариство це його життєва атмосфера. У нього переважає практичний зміел, велика амисловість, бажання утилітарних втіх та нехить до філософської спекуляції. Він пашири-емчивий і здецидований оптиміст, хоч во слабо розвиненою волею, це ідеальний чоловік для жінок і добрий батько рідні.

Коли основні риси характеру астеніка є нервозність, замкненість, амбітність, погорда до других і деспотизм у відношенні до оточення, він довго думать обиди, - деколи бувають пльжними садисти, - то риси характеру пікніка зовсім протилежні. Це відкритість, ширість, балакучість, альтруїзм, вразливість, любов до жінок, до мистецтва й до суспільної праці. Він здержаний і тактовний у поведінці з іншими, деколи наївний. Мистці, артисти, суспільники, композитори, філантропи й люди практичного ума належать переважно до цього типу.

А т л е т и ч н и й тип має подібні прикмети до астеніка, хоч переважає у нього обмеженість духової діяльності в користь фізичної. Він має великий запас нагромадженної енергії, з основні його признаки це грубість і різкість. Коли пікнік реагує розважно, методично, - атлетичний тип діє первісно-чуттєво, майже інстинктивно.

Тип **д і с п л а с т и к а** має комбіновані прикмети усіх попередніх типів.

Такі загально-погляди Кречнера. В житті рідко стрічаємо чистих представників згаданих типів. Звичайно, люди бувають перехрещенням двох, трьох або й усіх разом. Класифікація Кречнера це ідеальний взір, що має бути помічним при пізнаванні людини. Ця теорія має велику правдоподібність.

Жіночі характери є більше замасковані ніж мужеські, з огляду на вроджену жінкам красу й кокетливість. Наше чуттєве відношення до жінок не все дозволяє нам об'єктивно досліджувати риси жіночого характеру.

Оцінюючи характер людини, ми не можемо виключно спиратися на класифікації Кречнера. Його теорія це тільки один з помічних методів пояснити нашу духову діяльність бумовою нашого тіла.

: : : : : : : :

ТАБОРОВЕ ШКІЛЬНИЦТВО.

Коли стало ясним, що побут у таборі протягнеться довгий час, вирінуло пекуче питання організації таборового шкільництва, тобто так загально-освітніх, як теж і фахових курсів. Ініціатива цього діла вийшла з рядів заінтересованих таборовиків, що бажали використати свобідний час на побільшення свого знання та піднесення загально-освітнього рівня цілого табору.

Наказом команданта табору з дня 27.10.45 створено при Культ.-Освітньому Відділі окремий Реферат Таборового Шкільництва, що негайно розпочав організацію таборових курсів. Провідною думкою в тому ділі завжди було бажання - з одного боку дати можливість заавансованим таборовикам заокруглити або закінчити перерване навчання, з другого уможливити усім бажарчим засвоїти собі деякі практичні знання, що мали би статися корисними в

їхньому дальшому житті.

І так під сучасну пору в таборі існують такі курси:

1. Міриничий курс під керівництвом його ініціатора інж. К. Монцібонича, що існує від 25.8.45. Він вповні дорівнює середній, міриничій, технічній школі й має тривати до 30.4.46. В останніх місяцях звертається особливу увагу на полеві практичні вправи. Дня 8.12.45 відбувся тут іспит з математики в присутності команданта табору, шкільного референта та ад'ютанта англійської команди, який випав задовільно. Курс відвідує 35 слухачів.
2. Шоферські курси основані 29.3.45 з ініціативи хор. Маціва, тепер під керівництвом хор. Луціва. Початково вони були пляновані на 6 тижнів. Всіх учасників розділено на 10 груп. Дня 10.12.45 відбувся також тут іспит, до якого приступило 281 учасників, а тому 191 з відбутою практикою їзд. Загальне число курсантів на день 31.12. виносить 416. Крім загально-таборових шоф. курсів організовано такі теж у Курені Молоді із 130 квачами.
3. Фажово-доповідячі курси для завансованих ремісників при Ремісничому Цехові. Керує ними п. Тихонюк. Вони мають такі відділи: кравецький, шевський, слюсарський, столярський і споживчий. Ці курси мають тривати до 15.1.46, а учасники, що закінчать їх позитивно, одержать відповідне свідоцтво. Сьогодні вони нараховують 243 слухачів.
4. Матуральні курси засновані дня 28.10.45 під керівництвом проф. Бориска. Триватимуть один рік поділений на 4 чвертьріччя, що кінчитимуться оціночними конференціями. Перша відбудеться дня 15.1.46. Ці матуральні курси кінчитимуться іспитом зрілості, що складатиметься з двох частин - письмової та усної. Під сучасну пору тут вчиться 196 учнів, в тому 41 учасників з Куреня Молоді. Для поглиблення знань та поширення світогляду учнів організовано тут гуртки: історично-філологічний, літературно-містецький, спортовий, гурток копаного м'яча та шкільний хор. Друкуються теж власні підручники.

5. Курс гаєвих. Його започаткували 5.11.45, і керує ним інж. Кушнірчук. Метою цього курсу є підготувати найнижчих працівників лісної адміністрації - гаєвих та побережників. Він розрахований на 5 місяців. Курс відвідує 150 учасників.

6. Рільничі курси організовано по переїзді до зимового табору дня 6.11.45 під керівництвом інж. Руденського й намічено час тривання на три місяці. Вони поділяються на відділи: городничо-садівничий, пасічний, молочарський, технологічний та годівельно-тваринний. Команда табору відступила на потреби цих курсів 7,8 га площі, з чого біля 2 га досі вже управлено й засіяно.

7. Електростехнічний курс. Він існує при Курені Молоді від 20.12.45 із 36 слухачами під керівництвом хор. Керода.

8. Торговельні курси мають завдання підготувати учнів напротязі 8 місяців до праці в торговельно-промислових підприємствах. У згаданому часі вичитиметься матеріал до т.зв. малої торговельної матури. Курс нараховує 108 учасників. Керівництво спочиває в руках хор. Шугана.

9. Ремісничі курси існують від 1.12.45 під керівництвом хор. Горощка. Вони мають завдання виховати нові кадри ремісничого доросту. Курси передбачено на протяз цілого року. Тут такі відділи: слюсарський, кравецький, столярський, шевський, мулярський та фризирський. Усіх учасників 459, з чого 131 дає Куреня Молоді. В останніх днях Управа взялася енергійно до організування, власними засобами необхідних ремісничих верстатів.

Такі підсумки праці нашого таборового шкільництва. Зараз ведеться робота над поширенням і піднесенням існуючих уже курсів. Недостачу підручників, письмового та научного приладдя заступає деколи запал та добра воля всього учительського й інструкторського складу, що своїм знанням і досвідом радо ділиться з курсантом.

О. Винницький
сотник

СТУДЕНТСЬКА ГРОМАДА.

Після капітуляції Німеччини, 1. Українська Дивізія, що держала фронт на австрійсько-мадярському пограниччі перебралася форсованим маршем на захід та зложила зброю перед англійцями. В такий спосіб більша частина старшин, підстаршин та стрільців /в загальному числі 10000 людей/ 1-ої Укр. Дивізії опинилася за дротами в Італії.

Першими пробудилися зо сну по початковій апатії, що огорнула табір студенти й вже 7.8.45 за згодою тодішнього команданта ген. М. Крата оскували Студентську Громаду. На перших загальних зборах, на яких було прийнятих 120 студентів вибрано керівні Студ. Громади в такому складі:

голова	- хор.	Д. Маслій
заст. гол.	- "	Р. Припхан
секретар	- "	Р. Смулка
скарбник	- "	О. Марків
бібліотекар	- "	Б. Мадів
культ.-осв.	- "	
референт	- "	Т. Барабаш
референт	- "	
зв'язку й преси	- бунч.	О. Горенський
1. член Виділу	- хор.	Р. Гавриляк
2. " "	- дес.	М. Фостяк

Норевибраний Виділ поставив собі за перше й основне завдання навіязати зв'язки з зовнішнім світом, що й вдалося при допомозі с. др. Біляничча з Риму. Так налагоджено зв'язок з українськими центрами в Німеччині, Австрії та за океаном.

Праця Студентської Громади вночі табору пішла в культурно-освітньому напрямку. 1.9.45' по'являється перше число студ. загально-таборової газети "Життя в Таборі" спочатку двотижневик з тиражем 50 примірників. Вже з 4-им числом газета сягнула накладу 200 примірників та почала виходити правильно раз у тиждень. З ініціатири хор. Барабаша засновується торг.-адміністративний курс, який покінчили 60 слухачів. При допомозі збоку англійського командування, що асигнувало 50000 лірів на закуп книжок урухомлено студентську бібліотеку. Переведення наміченого плану праці в життя перервана була на деякий час совітська репатріаційна комісія, що їй вдалося вирвати з наших рядів

багато працівників, а також членів Виділу /хор. Маслій, хор. Марків, хор. Барабаш, хор. Гавриляк/. Їх всіх переведено до міжнародного табору. Праця, що дещо була пристала закінчила наново, коли цілий табір перейшов до зимового табору в Риміні.

Зборги Студ. Громади робить заходи перед англійським командуванням, щоби виведати дозвіл на студії наших студентів у якомусь з італійських університетів. Ці заходи досі не утанчались успіхом і Управа Студ. Громади старається одержати дозвіл студіювати дорогою кореспонденції.

Більшість студентів вчиться покищо на різних курсах та працює над піднесенням культ.-осв. рівня таборовиків. Заходом Студентської Громади влаштовано 1. Літературний Конкурс, а після літературний вечір, на якому нагороджені учасники конкурсу /Ю.Форись - поезія, А.Легіт - поезія, З. Дмитришин - співідання й О. Дерлад - співідання / відчитали деякі свої твори.

Студентська Громада навіязала зв'язки з українцями в Римі та з українцями в польській армії і при їх допомозі зв'язується з широким світом.

СТУДЕНТСЬКИЙ ТАБОРОВИЙ ХОР.

При Студентській Громаді в таборі існує хор під управою хор. Гумініловича, що дав вже багато концертів для таборовиків, та чужинців. Він має за собою вже свою історію. Початки його організації сягають ще нашого побуту в Шпіталі /Австрія/, але рішуче на ноги він був поставлений аж у літньому таборі в Беллярії. По довгому організаційному періоді повному звичайних непорозумінь хор нарешті викристалізувався в одну спесну цілість свідому свого завдання. Тому, що в основному він складається із студентів одержав він 27.9.45 свою остаточну назву: "Студентський хор під управою хор. Гумініловича". Найважливішою й найтяжчою до розв'язання проблемою, що отанула перед диригентом був підбір репертуару. Треба було починати від основ, збирати по-

одинокі голосові партії відомих пісень, перевірити їх, складати з них партитури. З часом вдалося одержати дещо споза дротів. Сьогодні хор має вже багатий репертуар понад 40 пісень різноманітного змісту: колядки й релігійні пісні, жартівливі, історичні, стрілецькі, побутові й т.д. До залізного репертуару належать "Золоті зорі", "Гуляли", "Вогні горять", "Страшний суд", "Стрілецька в'язанка" та "Закувала та сивозозуля".

Замикаючи піврічний білянос свого існування, хор може вказатися поважною працею. Влаштовано 61 концертів, з того 12 у власному таборі, 18 у англійців, 24 в таборах німецьких полонених, 4 сестрам-санітаркам в Ріціоне, 2 словінським утікачам там же та 1 виступ в італійській катедрі в Ріміні.

1.12.45 долучився до хору ансамбль танцюристів, що своїми виступами здобув собі вже симпатію у публіки. При хорі існує тех від 4.12.45 вокальний квартет.

Крім студентського хору існують в нашому таборі ще православний хор під управою стр. А. Кліша та церковний /гр.-кат./ хор під управою дес. Гаврилюка. Також таборова оркестра, що її веде дес. Головацький, зуміла здобути собі признання своїми виступами у своїх і чужих.

Брак більшої залі в таборі був поважною причиною, що наші хори й оркестра не могли як слід обслуговувати табору концертами. Тепер, коли її будова добігає до кінця ця проблема буде розв'язана позитивно.

СПОРТ У ТАБОРІ.

Вже з перших днів побуту за дротами, в таборі у Шпіталі /Австрія/ наші спортсмени починають проявляти свою активність, спочатку у відбиванні, що мала все велику популярність серед таборового суспільства. Та справжній розвиток спорту почався аж по нашому переїзді до Белларії в Італії. Вже від перших днів нашого побуту у згаданому таборі починають організуватися гуртки

спочатку відбиванки, а згодом і інших родів спорту.

Піонерами цього спортивного руху в таборі були др. Рак, пор. Темник та хор. Гаврилюк. З ініціативи першого з них відбулися пливачські змагання на морі, в яких переможцем вийшов хор. Костельник.

Впертості деяких піонерів таборового спорту, між якими слід відзначити стр. Вомпля, треба завдячувати те, що табор приступив до будови спортової площі. Приходилося поборювати кожен перешкоду, але при допомозі англійської влади та доброї волі таборовиків вдалося це діло таки довести успішно до кінця і вже 29.7.45 відбулося відкриття першої таборової спортової площі поряд спортових гор, що склалися з відбиванки, змагання в копаному м'ячі між гарм. і техн. полками, що закінчилося вислідом 5:3 і т.д.

В місяці липні відбулися шесткові та трійкові відбиванкові турніри. В першому вийшов переможцем техн. полк, в другому - гарматній.

Другою великою імпрезою по відкритті спортової площі були міжполкові змагання копаного м'яча, з яких переможцем вийшов гарм. полк. Ці змагання тривали декілька тижнів і були однією з нечисленних розривок для таборової публіки в цей тяжкий час. Навіть відомі випадки з 15.8.45 не затримали розвитку спортивного життя в таборі. Спортову Референтуру переймає хор. Губич, праця на спортовій площі йде посиленням темпом. Площу вирівняно та придбано деяке приладдя до легко-атлетики. Нав'язуються зносини з німецькими таборами і вже 20.8.45 розіграно перші змагання з нім. табором ч. 15. Відтоді наші копуни розіграють ряд міжтаборових змагань і з'єднують собі признання та симпатію не тільки серед таборовиків, але також серед чужинців поза табором за добру гру й амбітність. Досі наша репрезентаційна одинадцятка розіграла 16 змагань з німецькими таборами з відношенням точок 16:16 та воріт 49:29.

Вліті проявляють діяльність також гуртки кошівки, що розгрівають міжполковий турнір кошівки. Він закінчився перемогою техн. полку.

Після переїзду до зимового табору в Ріміні спортове життя оживає наново. Спортсмени будують нову площу та організують боксерську

секцію з тренером стр. Вомпелем. Вперше виступають наші боксери на відкритті нової спортової площі в таборі дня 28.11.45. Того ж дня командант табору, сот. Яськевич вручив переможцям спортивного свята в Беллярії мистецько виконані грамоти, що напевно будуть для них милим спогадом на ціле життя.

Довго заповідані змагання в копаному м'ячі нашої таборової одинадцятки з англійцями відбулися 15.12.45 із вислідом 2:3 для гостей, що показали високу класу та "фер" гру.

Також при Курені Молоді повстала секція копаного м'яча юніорів та боксерська секція. Матуральні курси пішли слідами Куреня Молоді, організуючи свій власний спортивний гурток.

ТАБОРОВЕ МИСТЕЦТВО.

Неповним був би образ нашого життя в таборі, коли не згадати розвитку й озгіє нашого таборового мистецтва, що знайшли своє завершення в двох виставках мистецької самодіяльності. Першу Виставу Мистецької Самодіяльності відкрив запрошений англійський командант таборів дня 21.9.45 в приязності великої кількості учасників. Вона зробила симпатичне враження не тільки на нашу таборову публіку, але теж і на англійців, що звиділи її декілька разів. Із понад 200 експонатів половина була присвячена рисункові й малярству, решта іграшкам, кравецьким виробам, моделям господарчого знаряддя, прикрасам, тощо.

Ствердивши велику творчу інвенцію та оригінальний мистецький смак у наших таборових мистців-самодіяльників, що з примітивного матеріалу, та примітивними засобами дали речі справді мистецької вартости, англійське командування виявило бажання побачити в нашому таборі більше таких вистав.

Негаймо по переїзді в зимовий табор організується друга Мистецька Виставка. До праці взялися знов ті самі люди: п. Манорик та п. Рудичів під про-

водом хор. Вербицького. Вона була відкрита 15.11.45 й проходила з неменшим успіхом від першої, чого доказом були постійні відвідування таборовиків, англійців та німців. Найкращі праці на першу й другу виставу надіслали: Науменко, Горещький і Каплун /пейсаж та портрет/, Островський /проекти листівок/, Ціховляз /проект охочів, справа до годинника/, Николин і товариші /гончарські вироби/, та мистці гуртули нашого таборового хору. Стрільська /різьба та інкрустація в дереві/. Коли в першій виставці брали участь 70 виконавців із 120 експонатами, то в другій їх не число зросло до 130, що дали "около 500 речей". По двох тижнях перевезено експонати другої виставки до близького Річоне, де вони були оцінені й в короткому часі розпродані. Деякі цінні експонати відіслано до Риму.

ПІД КРИЛАМИ РЕВ'ЮМЕНІ.

Масмо в таборі теж власний театр! Точніше, що не масмо, бо не бачили ще його вистав, але підготовка до них йде гарячковим темпом і на перший день свята таборовики побачуть їх у світлій залі нової сцени.

Діючи з нас, почувши вперше слово "театр", задивляв тільки на яково раменами артисти? А з'яля? А декорачії, режисер, п'єсетехнічний персонал, — хіба ми мамо це все?

Масмо! — Сказав собі гурт загаленців. Скажимо інформативні збори /без зборів не можна х!/, проведено фахову дискусію, створено дирекцію театру й приступлено до будови залі. Сьогодні вона вже стоїть, — і безперечно заслуга в тому п. Побідинського

Дирекція театру очолювана хор. Вербицьким, п. Столярчуком /режисер/ та хор. Янушком /технічний керівник/ докладає всіх старань, щоби нашому театрові надати відповідний культурний рівень. Ми таборовики націмося, щ побачимо на правду щось свіже, оригінальне.

: : :

